

MORFOLOGINIO ANOTAVIMO STANDARTAS „JABLONSKIS“

VERSIJA 2.0

2024-01-13

Erika Rimkutė, Agnė Bielinskienė, Loïc Boizou, Andrius Utka, Virginijus Dadurkevičius

Skaitmeninių išteklių ir tarpdisciplininių tyrimų institutas (SITTI), Vytauto Didžiojo universitetas

Šis standartas pirmą kartą panaudotas 2019 m. Kompiuterinės lingvistikos centre rengiant sintaksiškai anotuotą tekstyną ALKSNIS. Vėliau naudotas ir kitiems tekstynams anoutuoti. 2023 m. įdiegtas morfologinės analizės įrankyje *Morfuoklis*.

Standarto principai

- „Jablonskio“ standartas parengtas remiantis lietuvių kalbotyros darbuose (pvz., žodynuose, gramatikose) įprastai vartojamais kalbos dalių ir kitų gramatinių kategorijų sutrumpinimais (žr. 1 lentelę).
- Pažymos sujungiamos taškais, tarp pažymų nedaromi tarpai, nerašomi jungimo / skyrimo ženklai pvz.: dkt.tikr.mot.vns.Vt.
- Kalbos dalims prilygsta šios kategorijos: skyrybos ženklas (skyr.); akronimas (akr.) – kai santrumpa sudaryta iš pirmųjų pavadinimo raidžių, pvz.: VDU, NATO, BVP; sutrumpinimas (sutr.), sudarytas iš vienos ar kelių žodžio raidžių, pvz.: *Eur, m., m, gerb.*; užsienio kalbos žodis (užs.); kiti vienetai (kt.), pvz.: el. pašto adresas, interneto svetainės nuoroda, raidiniai pavadinimai (*vitaminas A, B grupė*), numeravimas raidėmis (*(a), (b), (c)...*; *i), ii), iii)...*).
- Jei gramatinė kategorija yra dvinarė, nurodomas tik žymėtasis tos kategorijos narys: tikriniai daiktavardžiai (bendriniams nieko nenurodoma), tik įvardžiuotinės, tik sangražinės, tik neigiamosios formos.
- Sudarant morfologinių pažymų kombinacijas, turi būti laikomasi išdėstymo tvarkos (žr. 2 lentelę).
- „Jablonskio“ standartas gali būti naudojamas skirtinguose anotavimo modeliuose, pvz., *Universals dependencies* (CoNLL-U), *SketchEngine* ar *NoSketch* (žr. 3 lentelę).

1 lentelė. Morfologinės kategorijos ir žymėjimas

Kategorija	Kategoriją sudarantys elementai	Morfologinės pažymos sutrumpinimas
Kalbos dalis (ir jai prilyginti vienetai)	daiktavardis	dkt.
	veiksmažodis	vksm.
	būdvardis	bdv.
	įvardis	įv.
	skaitvardis	sktv.
	prieveiksmis	prv.
	prielinksnis	prl.
	jungtukas	jng.
	dalelytė	dll.
	jaustukas	jst.
	ištiktukas	išt.
	sutrumpinimas	sutr.
	akronimas	akr.
	skyrybos ženklas	skyr.
	užsienio kalbos žodis	užs.
kita	kt.	
Daiktavardžių rūšis	tikrinis	tikr.
Tikrinių daiktavardžių porūšiai	vardas	vrđ.
	pavardė	pvrd.
	vietovardis	vtvrd.
Sangražiškumas	sangražinis	sngř.
Veiksmažodžių poliariškumas	neigiamas	neig.
Kalbos standartiškumas	substandartinis	substnd.
	vulgarizmas	vulg.
Skaitvardžių rūšis	kiekinis pagrindinis	kiek.
	kiekinis kuopinis	kuopin.
	kiekinis dauginis	daugin.
	kelintinis	kelint.
Skaitvardžių forma	arabiškas skaičius	arab.
	romėniškas skaičius	rom.
	mišrus skaitvardis	mišř.
	žodžiu užrašytas skaitvardis	raid.
Giminė	vyriškoji	vyr.
	moteriškoji	mot.
	bendroji	bendr.
	bevardė	bev.
Skaičius	vienaskaita	vns.
	daugiskaita	dgs.
	dviskaita	dvisk.

Linksnis	vardininkas	V.
	kilmininkas	K.
	naudininkas	N.
	galininkas	G.
	įnagininkas	Įn.
	vietininkas	Vt.
	šauksmininkas	Š.
	iliatyvas	Il.
Apibrėžtumas	įvardžiuotinis	įvardž.
Įvardžio kilmininko savybinė forma	savybinis	savyb.
Laipsnis	aukštėlesnysis	aukštėl.
	aukštesnysis	aukšt.
	aukščiausiasis	aukšč.
	nelyginamasis	nelygin.
Veiksmazodžio forma	asmenuojamoji	asm.
	bendratis	bndr.
	dalyvis	dlv.
	padalyvis	pad.
	pusdalyvis	pusd.
	būdinys	būdn.
	siekinys	siekn.
Dalyvio rūšis	veikiamoji	veik.
	neveikiamoji	neveik.
	reikiamybės	reik.
Nuosaka	tiesioginė	tiesiog.
	liepiamoji	liep.
	tariamoji	tar.
	geidžiamoji	geidž.
Laikas	esamasis	es.
	būtašis	būt.
	būtašis kartinis	būt-k.
	būtašis dažninis	būt-d.
	būsimasis	būs.
Asmuo	pirmasis	1.
	antrasis	2.
	trečiasis	3.
Trumpinimo forma	sutrumpintas variantas	trump.
	ilgasis variantas	ilg.
Vartojimo ypatybės	reta, nevirtotina forma	vrnt.

2 lentelė. Morfologinių pažymų tvarka ir pavyzdžiai

Kalbos dalis	Morfologinių pažymų išdėstymo tvarka	Pavyzdžiai
Daiktavardis	daiktavardžių rūšis, tikrinio daiktavardžio porūšis, sangražiškumas, giminė, skaičius, linksnis, kalbos standartiškumas, sutrumpinta forma, vartojimo ypatybės	<i>Lietuvos</i> : dkt.tikr.vtverd.mot.vns.K. <i>Gediminas</i> : dkt.tikr.vrd.vyr.vns.V. <i>Jonaiti</i> : dkt.tikr.pvrd.vyr.vns.Š. <i>vyriausybė</i> : dkt.mot.vns.V. <i>įsipareigojimų</i> : dkt.sngr.vyr.dgs.K. <i>žmonėm</i> : dkt.vyr.dgs.N.trump. <i>šūdas</i> : dkt.vyr.vns.V.substnd. <i>ofisas</i> : dkt.vyr.vns.V.substnd. <i>pidaras</i> : dkt.vyr.vns.V.vulg. <i>kelyj</i> : dkt.vyr.vns.Vt.trump.vrnt.
Būdvardis	laipsnis, apibrėžtumas, giminė, skaičius, linksnis, standartiškumas, sutrumpinta forma, vartojimo ypatybės	<i>naudingas</i> : bdv.nelygin.vyr.vns.V. <i>gerojo</i> : bdv.nelygin.įvardž.vyr.vns.K. <i>aukščiausiasis</i> : bdv.aukšč.įvardž.vyr.vns.V. <i>geriem</i> : bdv.nelygin.vyr.dgs.N.trump. <i>šipuos</i> : bdv.nelygin.mot.dgs.V.substnd.
Įvardis	apibrėžtumas, giminė, skaičius, linksnis, standartiškumas, sutrumpinta forma, vartojimo ypatybės	<i>kurio</i> : įv.vyr.vns.K. <i>tasai</i> : įv.įvardž.vyr.vns.V. <i>savo</i> (lema <i>savęs</i>): įv.savyb.K. <i>tavim</i> : įv.vns.Įn.trump. <i>muđu</i> : įv.vyr.dvisk.V. <i>kožnu</i> : įv.vyr.vns.Įn.substnd. <i>viens</i> : įv.vyr.vns.V.trump.vrnt.
Skaitvardis	skaičių forma, skaitvardžių rūšis, apibrėžtumas, giminė, skaičius, linksnis, standartiškumas, sutrumpinta forma, vartojimo ypatybės	<i>penki</i> : sktv.raid.kiek.vyr.dgs.V. <i>penkeri</i> : sktv.raid.daugin.vyr.dgs.dgs.V. <i>penketą</i> : sktv.raid.kuopin.vyr.vns.G. <i>pirmasis</i> : sktv.raid.kelint.įvardž.vyr.vns.V. <i>pirmi</i> : sktv.raid.kelint.vyr.dgs.N.trump. <i>tūkstantom</i> : sktv.raid.kelint.mot.dgs.Įn.trump.vrnt. <i>kem</i> : sktv.raid.kiek.substnd. 704: sktv.arab. 2-ojo: sktv.mišr.kelint.įvardž.vyr.vns.K. XXI: sktv.rom.
Veiksmažodis	asmenuojamosios formos : veiksmažodžio forma (asm.), poliariškumas, sangražiškumas, nuosaka, laikas, skaičius, asmuo, standartiškumas, sutrumpinta forma, vartojimo ypatybės	<i>buvo</i> : vksm.asm.tiesiog.būt-k.3. <i>tebūnie</i> : vksm.asm.geidž. <i>nėra</i> : vksm.asm.neig.tiesiog.es.3. <i>nusikalto</i> : vksm.asm.sngr.tiesiog.būt-k.3. <i>užėikit</i> : vksm.asm.liep.dgs.2. <i>bliuznijo</i> : vksm.asm.tiesiog.būt-k.3.substnd. <i>kalbėtume</i> : vksm.asm.tar.dgs.1.trump. <i>suptute</i> : vksm.asm.tar.dgs.2.trump.vrnt.
	dalyviai : veiksmažodžio forma (dlv.), poliariškumas, sangražiškumas, rūšis, laikas, laipsnis, apibrėžtumas, giminė, skaičius, linksnis, standartiškumas, sutrumpinta forma, vartojimo ypatybės	<i>numatyti</i> : vksm.dlv.neveik.būt.vyr.dgs.V. <i>suaugusieji</i> : vksm.dlv.veik.būt-k.įvardž.vyr.dgs.V. <i>buvusį</i> : vksm.dlv.veik.būt-k.vyr.vns.G. <i>pasislėpusi</i> : vksm.dlv.sngr.veik.būt-k.mot.vns.V. <i>mylimiausias</i> : vksm.dlv.neveik.es.aukšč.vyr.vns.V. <i>mylimiasai</i> : vksm.dlv.neveik.es.įvardž.vyr.vns.V.vrnt. <i>frizuota</i> : vksm.dlv.neveik.būt.mot.vns.V.substnd. <i>veršią</i> : vksm.dlv.veik.būs.mot.dgs.V.trump.
	padalyviai : veiksmažodžio forma (pad.), poliariškumas, sangražiškumas, laikas, standartiškumas	<i>neatsisukant</i> : vksm.pad.neig.sngr.es. <i>atburzgiant</i> : vksm.pad.es. <i>bevelijant</i> : vksm.pad.es.substnd.
	pusdalyviai : veiksmažodžio forma (pusd.), poliariškumas, sangražiškumas, giminė, skaičius, standartiškumas	<i>pradėdami</i> : vksm.pusd.vyr.dgs. <i>nedeldamas</i> : vksm.pusd.neig.vyr.vns. <i>prasimanydamas</i> : vksm.pusd.sngr.vyr.vns.

		<i>mozodamas</i> : vksm.pusd.vyr.vns.substnd.
	bendratys : veiksmazodžio forma (bndr.), poliariškumas, sangražiškumas, standartiškumas, sutrumpinta forma, vartojimo ypatybės	<i>išlaikyti</i> : vksm.bndr. <i>pasišnekėti</i> : vksm.bndr.sngr. <i>nepaslysti</i> : vksm.bndr.neig. <i>bėgt</i> : vksm.bndr.trump. <i>arenduoti</i> : vksm.bndr.substnd.
	būdiniai : veiksmazodžio forma (būdn.), poliariškumas, standartiškumas	<i>bėgte</i> : vksm.būdn. <i>nebėgte</i> : vksm.būdn.neig. <i>perste</i> : vksm.būdn.substnd.
	siekiniai : veiksmazodžio forma (siekn.), poliariškumas, standartiškumas	<i>darytų</i> : vksm.siekn. <i>smožytų</i> : vksm.siekn.substnd.
Prieveiksmis	laipsnis, standartiškumas, sutrumpinta forma, vartojimo ypatybės	<i>dažnai</i> : prv.nelygin. <i>daugiau</i> : prv.aukšt. <i>iš karto</i> : prv.nelygin. <i>ubagiškai</i> : prv.nelygin.substnd. <i>daugiausia</i> : prv.aukšč. <i>daugiausiai</i> : prv.aukšč.ilg.
Prielinksnis	valdomas linksnis, standartiškumas	<i>link</i> : prl.K. <i>apie</i> : prl.G. <i>su</i> : prl.Įn. <i>apart</i> : prl.K.substnd.

3 lentelė. Anotuoto teksto pavyzdžiai

Pradinis tekstas	Rezultato standartas	Anotuotas tekstas „Jablonskio“ standartu
Šis tekstas anotuotas naudojant „Jablonskio“ standartą.	CoNLL-U	<pre># sent_id = 1 # text = Šis tekstas anotuotas naudojant „Jablonskio“ standartą. 1 Šis šis PRON įv.vyr.vns.V. Case=Nom Gender=Masc Number=Sing _ _ _ _ 2 tekstas tekstas NOUN dkt.vyr.vns.V. Case=Nom Gender=Masc Number=Sing _ _ _ _ 3 anotuotas anotuoti VERB vksm.dlv.neveik.būt.vyr.vns.V. Case=Nom Gender=Masc Number=Sing Tense=Past VerbForm=Part Voice=Pass _ _ _ _ 4 naudojant naudoti VERB vksm.pad.es. Tense=Pres VerbForm=Ger _ _ _ _ 5 „ „ PUNCT skyr. _ _ _ SpaceAfter=No 6 Jablonskio Jablonskis PROPN dkt.tikr.pvrd.vyr.vns.K. Case=Gen Gender=Masc NameType=Sur Number=Sing _ _ _ SpaceAfter=No 7 “ “ PUNCT skyr. _ _ _ SpaceAfter=No 8 standartą standartas NOUN dkt.vyr.vns.G. Case=Acc Gender=Masc Number=Sing _ _ _ SpaceAfter=No 9 . . PUNCT skyr. _ _ _ SpaceAfter=No</pre>
	Sketch Engine	<pre><doc> <p> <s> Šis šis įv.vyr.vns.V. šis-p tekstas tekstas dkt.vyr.vns.V. tekstas-n anotuotas anotuoti vksm.dlv.neveik.būt.vyr.vns.V. anotuoti-v naudojant naudoti vksm.pad.es. naudoti-v „ „ skyr. „-t </g/> Jablonskio Jablonskis dkt.tikr.pvrd.vyr.vns.K. Jablonskis-n </g/> “ “ skyr. “-t standartą standartas dkt.vyr.vns.G. standartas-n </g/> . . skyr. .-t </s> </p> </doc></pre>
	NoSketch Engine	<pre><doc> <p> <s> Šis įv.vyr.vns.V. šis tekstas dkt.vyr.vns.V. tekstas anotuotas vksm.dlv.neveik.būt.vyr.vns.V. anotuoti naudojant vksm.pad.es. naudoti „ skyr. „ </g/> Jablonskio dkt.tikr.pvrd.vyr.vns.K. Jablonskis </g/> “ skyr. “ standartą dkt.vyr.vns.G. standartas </g/> . skyr. . </s> </p> </doc></pre>